

Kern 238(1-20)

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA

DE

FEBRE CATARRHALI
EPIDEMICA MALIGNA,

QVAM,

SVMMI NVMINIS AVSPICIO,

ET

GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS
CONSENSV,

SVB

PRAESIDIO

DN. IOAN. WILH. BAVMER,

MED. ET PHIL. DOCTORIS, SERENISSIMI HASSIAE LAND-
GRAVII A CONSILIIIS RERVM METALL. MED. PROFESSORIS
PRIMAR. PHYSICI PROVINCIALIS, ET NON-
NVLLARVM ACADD. SCIENTT. SODALIS,

PRO

GRADV DOCTORIS,

ATQVE

PRIVILEGIIS IN SCIENTIA SALVTARI
RITE OBTINENDIS,

PVBLCO ERVDITORVM EXAMINI

D.

AVGVSTI MDCCLXXX.

SVBMITTET

AVTOR ET RESPONDENS,

GEORGIVS PHILIPPVS VOLCKMER,

ODAGSENA - HANOVERANVS.

G I E S S A E

apud IOANNEM IACOBVM BRAVN, Acad. Typogr.

PROOEMIUM.

Non inter vulgus solum, sed etiam inter Medicos parum peritos, praeiudicium illud, exanthemata, ab ἐξανθεῖν, efflorescere, dicta, in morbis acutis erumpentia, symptomata horum essentialia, signa diagnostica atque prognostica esse, versatur. Hac quidem ex causa morbi quidam acuti ab eiusmodi efflorescentiis nomina sua traxerunt, & in hunc censum rubeolae, morbilli, febris rubra, vrticata, purpura rubra & alba, variolae atque petechiae veniunt. Sed febres acutae vnius eiusdem generis dantur, quae exanthematibus modo stipatae sunt, modo iisdem carent, v. c. dum rubeolae, morbilli, variolae, purpura &c. epidemice grassantur, quaedam subiecta eadem febre laborant, sed nulla exanthemata in illis conspiciuntur. Dn. Thom. Sydenham in

A 2

opusc.

opusc. med. f. i. c. 2. de morbis epidemicis, cum variolae, inquit, latissime depopulantur, febris illo tempore oberrans eiusdem plane inflammationis est particeps, quae variolas parit. Dn. Frid. Hoffmann med. rat. system. tom. IV. sect. I. c. X. catarrhalium, inquit, malignarum exanthemata non sunt causa, sed effectus, nec quidem perpetuus. Grassantibus morbilis vel variolis, eandem febrem epidemicam in subiectis quibusdam, sine exanthematibus, obseruavi. In aliis, praesente ista febre, variolarum eruptionem frustra exspectabam; sed febre iam prorsus cessante, nonnullis hebdomatibus post, accedente nouo contagio, febris iterum accendebatur, atque variolae efflorescebant. In nonnullis febre epidemica laborantibus non nisi vna exanthematum species, in aliis duae, pluresue simul v. c. erysipelas & purpura, haec & petechiae, variolae & purpura, variolae petechiae & carbunculi, & quidem in casu posteriori malo plerumque omne, cernuntur; id quod etiam Dn. de Swieten in comment. ad Boerhaauii aphorismum DCCXXXIII. testatus est. Quin vnus eiusdemque generis exanthemata multum, respectu indolis, inter se differunt v. c. datur purpura alba sat cito pus contrahens, nulloque periculum portendens, eamque febris moderata, atque symptomata mitia comitantur, & sudores critici erumpentes acidum redolent. Saepius autem cum febribus catarrhalibus epidemicis purpura saniosa, pessimae indolis, aliaque praua symptomata v. c. in-

inflammationes septicae, deliria, coma, conuulsiones &c. coniuncta sunt, & sub illius eruptione morbus non leuatur, & sudores aliaeque excretiones putridum olent. Teste Dn. I. G. Brendel opusc. med. pr. II. diss. IV. p. LXXXVII. purpurae albae cum febre acuta duae species, plane diuersae & ratione exanthematum, febris, moris & periculi vitae, dantur. Hanc exanthematum speciem non nouam esse, vt aliqui arbitrati sunt, sed iam Hippocrati, aliisque veteribus, notam fuisse, obiter notare volui; ille enim epid. I. II. sect. III. in febribus, inquit, aestiuis miliariae aspretudines fiebant, quae vsque ad iudicationem perseverabant. Febres catarhales epidemicae cum erysipelate diuiso, vel continuo, totam scilicet corporis peripheriam occupante, coniunctae, diuersissimae quoque indolis sunt. Vidi rubeolas, morbillos atque febrem rubram leni febre stipatas, & sine ominosis symptomatibus decurrentes. In aliis epidemiis subiectisque pessima symptomata, febrem vehementem, inflammationes septicas, deliria, comata & conuulsiones exerebant; quin rubrum colorem in fuscum vel liuidum, cum lethali euentu, mutatum vidi. Variolae purulentae, inprimis discretae, symptomatibus prauis carent, & secundum Dn. Boerhaauii effatum, soli methodo antiphlogisticae obtemperant; quin, sibi relictas, sine omni periculo, leniter decurrunt. Sed longe alia saniosarum ratio est; grauibus enim symptomatibus stipatae sunt, & periculo minime carent. Has,

tempestiuo corticis Peruuiani atque spiritus vitrioli usu, in purulentas modo non semper mutari posse, obseruauit. Gangrenosae vero omnium pessimae, atque ut plurimum lethales, febre vehemente, haemorrhagiis praeternaturalibus, sanguinis resolutioni debitis, inflammationibus septicis, deliriis atque conuulsionibus stipatae sunt, illisque etiam petechias, quandoque etiam carbunculos, cito in sphacelum transeuntes, admixtos fuisse, vidi. Nec ipsae petechiae semper vnius eiusdemque indolis sunt. Illas quandoque non nisi rubras esse, & satis leniter transire, obseruauit. In aliis vero liuidae, quin nigrae & foetentes, pessimisque symptomatibus, inflammationibus septicis, continuis deliriis, comate atque conuulsionibus comitatae erant. Me petechias copiosissimas nigras, ad pisi magnitudine accedentes, & pessime olentes, in puero, cum lethali euentu, videre, memini. Quin & vibices atque carbunculos, petechiis iunctos, in epidemia quadam obseruauit. Dantur etiam morbi, in quos exanthemata sponte non cadunt, sed mala arte in iis demum producuntur; potulenta scilicet & pharmaca exaestuanti, cum regimine calido, culpa proxima sunt. Hoc modo febris catarrhali benignae, arthriticae atque biliosae purpuram albam superuenisse, & mutatis pharmacis atque regimine, sine periculo recessisse, a me obseruatum est. Puerperarum purpura, nisi a vehemente vteri inflammatione sit, consimili erroneae tractationi debetur. Quaedam tamen exanthemata v. c.

va-

variolas, rubeolas, morbillos, interdum etiam purpuram, quodammodo critica esse, non nego; nam post illorum eruptionem symptomata mitiora fieri, atque aegroti meliuscule se habere solent. Id nisi fiat; eiusmodi exanthemata securitatem minime pollicentur. Dn. D. W. Triller opusc. med. vol. II. p. CCCXVIII. purpurae, inquit, criticae non semper satis tuto est fidendum, nisi caeteris salutaribus signis simul praesentibus. Dn. I. G. Brendel l. c. pr. III. p. XCIV. quaedam, ait, exanthemata febrilia verissima crismus imperfectarum species sunt, quae ad febrem vtricatam, miliarem, rubram, morbillos & variolas inprimis pertinent: vel ichor cruentus, aut humor corruptus, extra vasa missus; quod de petechiis, maculis & vibicibus credibile est. Quae cum ita sint; febrium acutarum diagnosin, prognosin, atque medendi methodum non ex solis exanthematibus, sed ex tota morbi historia, seu causis, febre, omnibusque symptomatibus collectis, atque inter se comparatis, desumendas esse, censo. Dn. Thom. Sydenham in praefatione ad opuscula medica, morbi, inquit, reperiuntur, qui sub eodem genere ac nomenclatura redacti, ac quoad nonnulla symptomata sibi inuicem consimiles; attamen natura inter se discreti, diuersum medicandi modum desiderant. Idem autor opusc. med. sect. VI. cap. I. Febris, inquit, ipsa pro morbo primario habenda est. Reliqui affectus, a quibus vt plurimum morbi isti nomen mutuuntur, symptomata sunt, quae vel peculiarem

rem criseos modum, vel partem, in quam morbi vis ruit, praecipue spectant. Cum igitur in febribus epidemicis catarrhalibus malignis exanthemata modo adsint, modo non conspiciantur; speciminis loco, earum indolem ostensurus, easque non ex folis efflorescentiis, sed ex tota sua historia, cognoscendas, diiudicandas atque tractandas esse, demonstraturus sum.

CAPVT I.

PATHOLOGICAM FEBRIVM CATARRHALIVM
EPIDEMICARVM MALIGNARVM
CONSIDERATIONEM SISTENS.

§. I.

Eius de-
finitio.

Febbris epidemica catarrhalis maligna, veterum quotidiana serosa, continua, vesperi paroxyzans, periculosis symptomatibus stipata, atque, ex causa communi, plures eodem tempore aggrediens, est. Exacerbationes eius quandoque etiam diebus alternis vehementiores notabilioresque esse solent. Alii febrem hanc catarrhalem putridam, a diathesi humorum putrido-acri, & inflammationibus septicis, illi familiaribus, alii petechizantem, ob symptomatum cum febre petechiali conuenientiam, nominare solent. Galenus in definitionum libro, ob insidiosam indolem, speciem leuem, potestate magnam grauemque, & certa criseos tempora non habentem, appellat. Non inter homines solum

solum, sed etiam inter bubulum genus, haec febrium species haud raro longe lateque grassari, multasque strages edere, solet. Nec, plerasque febres malignas castrenses his accenseri posse, dubito.

§. II.

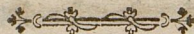
Ab aliis morbis, similitudinem quandam cum illa Differentia habentibus, febris haec facile distinguitur, v. c. a catarrhali benigna, veterum quotidiana, quae, licet etiam continuo, vespere exacerbationes habentibus, accensetur, multo mitioribus tamen symptomatibus stipata est, breviori circuitu gaudet, atque sudoribus criticis plerumque soluitur. Dn. Ludwig in institutionibus clinicis §. CXX. catarrhalis, inquit, maligna symptomatum vehementia a benigna distinguitur. Licet etiam haec febris, in corpora impura incidens, symptomata consuetis deteriora exerat; attamen ad deleteriam malignarum indolem minime accedit. Cholera quidem etiam epidemice, in regionibus temperatis rarius tamen, grassatur, cum febre continente vehementissimisque euacuationibus coniuncta est, & non, nisi sub excessivis aestatis caloribus, oritur. Sed catarrhalium malignarum epidemia in autumnus tempora, coelo multum pluvio atque instabili foedata, incidere solet.

§. III.

Fomite catarrhalium malignarum concepto, ante-Symptquam ipsa febris accendatur, aegrotare incipientes in-mata

B

figni.

praece-
dentia.

signi mentis torpore, corporis lassitudine, atque appetitus prostratione afficiuntur, somno quieto ac reficiente non gaudent. Symptomata haec integrum octiduum explere solent, ante quam tragoediam suam, cum magna vehementia, morbus adornet.

§. IV.

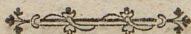
Morbi
ingruen-
tis.

Ipsa febris versus vesperam magno horrore, ad unam alteramue horam extenso, in dorso & lumborum regione imprimis sensibili, grauedine, coryza, tussi, maxima virium prostratione, nausea, cardialgia, quandoque etiam vomitu, atque cephalalgia incipit, & postea frigus febrile aestus mordax, pulsus celer & debilis, atque vehemens sitis excipiunt. Distant pulsus conditionem inter signa februm malignarum pathognomica, caeteris paribus, referre possumus.

§. V.

Conti-
nuantis.

Sub ipso morbo aestus increfcit, caulis arida, & lingua sicca & scabra, quandoque aphthis obsita, est. Aegri artuum dolores quasi rheumaticos, atque tendinum subsultus sentiunt. Non pauci doloribus colicis & alui fluxu laborant. Cephalalgia augetur, & per saepe in phrenitidem & coma degenerat. vid. Dn. I. G. Brendelii diss. de cognatione phrenitidis & februm malignarum. Nec desunt exempla, vbi morbo incipienti phrenitis, malo omnino, statim superuenerit. Symptomatibus his inflammationes septicae v. c. angina, peripneumonia, mesenteritis &c. saepius iunguntur.

tur. Lotium parum vel nihil rubet, atque eneorema quoddam, insidiosum coctionis, tum nondum expectandae, simulacrum ostendit. Nonnulli micturitione, infausto quoque omine, diuexantur, in nonnullis exanthemata vnus vel varii generis, die quarto vel septimo, quandoque etiam citius, & hoc quidem malo praesagio, erumpunt, alii vero iisdem carent. vid. Dn. Ludwig in praxi clinica §. CXXI. Haemorrhagiaë symptomaticae, resoluta sanguini debitae, vel huius effusio sub cuticula nonnisi in paucis, & quidem cum pessimo omine, comparent. Morbo male cedente, conuulsionibus aegroti, cum certo maximoque periculo, corripiuntur.

§. VI.

Morbo bene cedente, sub diarrhoeae exortu & moderata continuatione, post alteram tertiamue hebdomadem paraphrentis & coma, saltim interdiu, se remittunt, & aegri quasi ex somno profundo excitantur, summam mentis corporisque debilitatem, atque huius emaciationem sentiunt. In catarrhali maligna enormem corporis contabescentiam, quasi hectoideum aliquid coniunctum esset, aegrotos pati, a Dn. Ern. Stahlio aliisque obseruatum est. vid. *Commerc. liter. Nor.* anni NDCCXXXV. p. CLIII. Corpus madescere incipit, & haec diapnoë nonnullas septimanas salutariter continuat, & aluus, antea fluxa, sicciior fit. In nonnullis vero excretio peripherica, sub ipsa moderata diarrhoea, & sine exanthematum retrocessione, citius ac-

cidit. Has febres, non vt caeterae acutae, crisi, sed lyfi, pedetentim solui, generatim notandum, atque in earum curatione imitandum est. Diuturniore decubitu supino ad os sacrum atque coccygis inflammationes atque exulcerationes, curatu difficiles, oriuntur; id quod ab Aëtio l. V. c. CXXIX. iam annotatum est. Superato morbo, virium refectio & corporis incrementum tarde procedunt; ita, vt per trimestre vel quadrimestre spatium, se grauiter aegrotasse, conualescentes satis sentiant.

Schol. Enumerata haec symptomata in febre catarrhali maligna laborantibus comparere, non solum ab autoribus fide dignis, sed ipsa experientia, comprobatum est; caeterum ipsam tolerabiliorem vel grauiorem epidemiae indolem, subiectorum habitum antea bonum vel malum, temperamentum, aetatem, & rectam vel erroneam tractationem, addendo, demendo, alterando, quaedam mutare posse, concipi, atque facile concedi potest.

§. VII.

Causae
proca-
tarcti-
cae.

Sub coelo admodum humido atque variabili, maxime tempore autumnali, quales aëris constitutiones annis huius saeculi septuagesimo primo & secundo habuimus, transpiratio diu multumque supprimitur, & eo ipso recrementa acria, atque in putredinem prona, in corpore nostro retinentur atque cumulantur; quae dein consimili labe humores nostros afficiunt, febrem accendunt, & reliqua mala huius morbi symptomata sensim producent. Hanc ob causam fere per totam Ger-

Germaniam, & regiones quasdam vicinas, dictis annis, febres catarrhales malignae grassatae sunt. Itinera tum temporis facientes, & transpirationem multum laedentes, prae aliis, hoc morbo correpti sunt, & postea, in commorationis loco, largas vltiori contagio occasiones dederunt.

§. VIII.

Eandem hanc causam a Medicis exercitatissimis Testimo-
niam diu agnitam fuisse, testimoniis quibusdam corro-
boratum ibimus. Hippocrates l. II. de diaeta, quid-
quid, ait, ab excretionem peripherica intus remansit,
non solum corpori laborem exhibet, sed etiam ei
parti, quae humiditatem suscepit; non enim commo-
da est corpori, sed infesta, & circuitum non habens,
tum ipsa calescit, tum quae allabuntur; vnde totum
corpus incalescit, & febris vehemens accenditur. Dn.
Frid. Hoffmann med. rat. syst. tom. IV. sect. I. cap. X.
§. VI. epidemicae, inquit, hae febres ab extraordina-
ria temporum anni tempestatumque constitutione fiunt,
qua multa in corpore recrementa oriuntur, & im-
pedita eorum per cutis poros secessione, accumulan-
tur. Idem autor l. c. cap. XI. §. IX. primam, ait, ha-
rum febrium, contagio infestarum, originem ex com-
muni aëris vitio deducendam esse, cum Hippocrate,
reor. Diurnus nimirum humidus aër vim elasticam,
quae fluidorum ac solidorum motum, ad vitam ne-
cessarium sustinet, obtundit; vnde salutiferae exeretio-
nes, maxime perspiratio, elanguescunt, inutiles &
cor-

corruptae partes retinentur, quibus in sanguine & humoribus accumulatis, non potest non gigni ad dissolutionem & corruptionem prona dispositio. Dn. C. G. Ludwig. in med. clin. §. CXXIV. & CXXVI. subitaneas aëris vicissitudines, quibus transpiratio iterato supprimeretur, acresque particulae ex corpore excernendae retinerentur, etiam accusavit. Nec difficile esset, magnum hic autorum numerum citare, qui ab eadem causa febres catarrhales epidemicas deduxerunt.

§. IX.

Contagium.

Febre catarrhali maligna correptus putrido-acribus suis effluviis sanos, sibi appropinquantes, teste experientia, inficere potest. Hoc non solum de hoc morbo laborantibus, sed etiam eodem extinctis, citissimam putredinem concipientibus, contra nonnullorum opinionem, affirmari potest; cuius utriusque contagii plura tristia exempla mihi innotuerunt. Non ea quidem mens nostra est, ac si tota aëris atmosphaera contagio infici posset; caeteroquin morborum pestilentiarum progressum militibus stationariis impedire, in cassum foret. Loca autem particularia v. c. aegrotorum cubicula, aedes, pagos, vrbes, particulis putridocausificis repleti posse, experientia satis loquitur, & loca aquis putridis adiacentia, quarum effluviis aër corrumpitur, satis euincunt. Dn. T. Sydenham opusc. med. sect. V. c. IV. nulla, inquit, diathesis maligna in ipso aëre supponi debet; caeteroquin eiusmodi constitutio-

tutionem quilibet aëris motus diffilare posset; sed hunc vel illum particularem aëris tractum noxiis effluviis repletum esse, vero simile est. Idem autor l. c. cap. V. socium, inquit, morbo maligno correptus spirituum emissione inficit, qui humores mox inquinandos sibi assimilant.

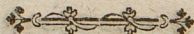
Schol. Eiusmodi effluvia putrido acia immediato contactu, adeoque physice, nocent; nec in illorum sententiam transire possum, qui, ex solo terrore contagium fieri, perhibent. Morbi brutorum contagiosi, quae horum periculorum prorsus nescia sunt, late grassantes, & contagio plurimum nocentes, id fati euincunt.

§. X.

Particulas putrido acres, vel causticas, ob vehementem crebrioremque transpirationis suppressionem, humorum massae admixtas, atque hos in solutionem putrido acrem cientes, febrem accendentes, partes molles solidas septica inflammatione, veneni instar, adficiētes, & reliqua prava symptomata sensim producentes, pessimi huius morbi causam proximam constituere, arbitror. Sanguis in his febribus ex vena secta missus fluidissimus ac serosus deprehenditur. Aretaeus de causis & signis acutorum morborum l. I. c. VII. succi, inquit, perdentes intra corpus sunt, & exterius, & morbi quoque venenis, seu perniciosi pharmacis, similes sunt.

§. XI.

Dn. T. Sydenham opusc. med. sect. V. c. V. malignitas, ait, omnis febribus epidemicis competens, par-

particulis causticis, volatilissimis, humorum naturae aduersantibus, consistit, quae assimilando agentes, eos subito alterare possunt, Dn. Frid. Hoffmann med. rat. syst. tom. III, sect. I. c. VIII. §. IV. formalis, inquit, harum febrium ratio in humorum dissolutione consistit: Hanc fieri, extraordinarius atque intolerabilis fordium, per aluum, sudorem & vrinam copiosissime secedentium, foetor planum testatumque facit. Idem autor l. c. §. VIII. materia, ait, perspirabilis retroacta, aut retenta, haud secus, ac mortiferum venenum, ob penetrantem subtilitatem, infesta semina per vniuersum corpus prompte spargit, partes exquisitissime sentientes atrocissime adoritur; vt vehementissimae, quin lethales, affectiones inde oriantur.

§. XII.

Prognosis generalis. Ex mala materiae peccantis indole, symptomatum grauitate, & stragibus, quas febres catarrhales malignae edunt, eas periculi plenissimas esse, facile constat. Dn. Io. Zach. Platner in arte medendi singulis morbis applicata §. CXXXI. catarrhalis, inquit, maligna nunquam sine periculo, saepe funesta est. Huic ad stipulatur Dn. C. G. Ludwig in med. clin. §. CXXVII. haec febris, inquiens, nunquam sine periculo, & saepius molestissima est; in primis cacochymici grauiores morbi impetus experiuntur. Morbum hunc contagio nocere, & hoc etiam a morte cauendum esse, supra iam monui. Hoc subiectis iunioribus maxime periculo

culosum est. Dn. Frid. Hoffmann med. rat. system. tom. IV. sect. I. c. X. §. VII. effluvia, inquit, febribus exanthematicis grauiter decumbentium, aut mortuorum, dispositionem habentes inficiunt. Ne igitur hominum turba aegrotorum lectulos circumstet, vel corpora mortua, pro stolidi vulgi consuetudine, minus cautorum conspectui exponantur, cauendum est. Crisibus copiosis morbus hic non iudicatur, nec hae expectandae, aut temere, & cum certa pernicie, ciendae sunt. Lentis potius motibus materia ex humorum massa secernitur, & sensim, primo per aluum, dein per cutis spiracula, atque vrinae itinera, quandoque etiam subortis exanthematibus, ex corpore profcribitur. Dn. C. G. Ludwig l. c. §. CXXXIII. lenta, ait, materiae morbosae resolutione, seu lyfi, febres hae soluuntur, in qua omnia colatoria, eodem fere modo, vt in statu naturali, peruerse mixtas & noxias humorum particulas blande subducunt; quo facto, vires sensim increfcunt. Conualescentes ad integritatem quam tardissime redire, iam supra indicatum est.

§. XIII.

Magnus diutiusque persistens horror, qua eiusmodi Prognostes febres incipiunt, de morbo magno atque periculoso ^{sis infau-} testatur. Vid. Dn. D. W. Triller diff. de horrore in ^{sta.} febribus exanthematicis signo plerumque lethali. Witenb. 1772. Vomitus vehementes, angina atque deliria statim accedentia, pessimi ominis sunt. Nec paraphren-

C

tis

tis continua, morbo nonnullis diebus post superueniens, sine magno periculo est. Idem de comate perdurante, nec non de conuulsionibus accedentibus, valet. Dn. C. G. Ludwig l. c. §. CXXXIII. materia, inquit, morbi acris ad organa vitalia & neruos ducta subito interficit. Exanthemata in morbi initio, sub vehementissimis symptomatibus, erumpentia, & illum minime leuantia, mali ominis sunt. Febris haec corpora impura v. c. scabiosa, senilia, cacochymica, aliisque morbis chronicis, viscerum obstructionibus, affecta, aggreffiens vix vnquam salutari euentu finitur. Morbo imperfecte iudicato, metastases ad articulos fieri, tolerabile, ad viscera nobiliora v. c. cerebrum, pulmones, mesenterium &c. accidere, malum est.

§. XIV.

Vitior. Vehemens virium prostratio, anxietas atque inquietudo malis signis accensenda sunt. Teste Dn. C. G. Ludwig l. c. §. CXXVII. subitanea virium prostratio, summaque inquietudo, prae aliis signis, pericula imminere, testantur. Aluus adstricta, vel laxa subito iterum cohibita, aut fluida sero contingens & sphaelosâ, ominosis signis annumerandae sunt. Dn. Io. Zach. Platnerus in method. med. singulis morbis applicata §. CXXXVIII. aluus, inquit, adstricta febrem longe peiorem reddit. Diarrhoea aliaue excretionem comparentibus, aegrotus meliuscule se habere videtur, sed illis cito iterum euanescentibus, omnia subito in peius ruunt. Id Dn. I. G. Brendelius in disserta-

ferta-

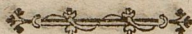
fertatione supra citata §. VIII. indicasse videtur, nonnulli, inquam, sub morbi decursu melius se habere videntur; id vero sine ratione contingit, & pessimae fidei est. Crebrior micturitie, de insigni humorum resolutione atque acrimonia indicium praebens, mala est. Idem de mictu cruento, aliisque haemorrhagiis praeternaturalibus, sanguinis resolutioni debitis, tenendum est, & neminem his affectum conualescere vidi. Dn. Frid. Hoffmann l. c. tom. IV. sect. I. c. VII. §. XIV. haemorrhagiae, inquit, magnam sanguinis acrimoniam & colliquationem indicant, atque omen pessimum, plerumque lethale, praebent. Dn. Io. Gottl. Panzer in diss. Altorfii MDCCLIV. edita, mensium fluxum febribus malignis superuenientem vt plurimum funestum esse, testatus est.

§. XV.

Inflammationes febribus catarrhalibus malignis ^{Inflam-} superuenientes pessimi quoque omninis sunt; quia, ob matiosam materiam indolem, cito in gangraenam atque sphacelum transeunt. Prae reliquis partibus, cerebrum, fauces, ^{lae.} pulmones, mesenterium atque intestina, illis aggrediuntur. Dn. I. B. Morgagnus de sedibus & causis morborum per anatomen indagatis l. IV. ep. XLIX. art. XXXV. in febribus, inquit, malignis viscerum inflammationes in gangraenam degenerant. Teste Dn. C. G. Ludwig l. c. faucium inflammatio in morbis malignis vt plurimum funesta est.

C 2

§. XVI.

§. XVI.

Oedema Vbi, post malignas exanthematicas, maxime erysi-
vniuer- pelaceas, aëris iniuriis se iusto citius aegri exponunt, at-
fale ma- que transpirationis materiam retroagunt; tumor totius
lum. corporis oedematosus, cum lotio turbido, nigrescente, cito
oritur, qui periculo minime caret, &, nisi correcto regi-
mine, atque diureticorum & laxantium vsu, in tempore
obuiam eatur, aegrotos e medio ocyus tollit. Eiusmodi
tumorem alterum istorum morborum periodum esse,
nonnulli perperam crediderunt.

§. XVII.

Progno- Deliria non nisi noctu comparentia, atque inter-
sis fau- diu quiescentia, non adeo extimescenda sunt; licet
sta. etiam sub ipsa morbi remissione aliquamdiu perdu-
rent. Largum salivae profluuium febribus epidemicis
malignis cito superueniens, & aliquam diu persistens,
salutare est. In muliere hoc morbo laborante illud
tam copiosum vidi, ac si Mercurium, ad salivam arte
ciendam, assumisset. Eiusmodi febres, praeter diar-
rhoeas, atque abscessus in partibus ignobilioribus fa-
ctos, vberiore salivae viscidae profluuiio solutas esse,
Dn. Helwigius observavit. Vid. Comm. lit. Nor.
MDCCXLV. p. CLXXVII. Arenulas, seu potius fa-
lis natiui vrinae molculas, in lotio comparentes inter
fausta signa referendas esse, Dn. I. W. Tichy in diff.
de arenulis in lotio apparentibus, vt infallibili salu-
taris morborum euentus signo prognostico, Praegae
MDCCLXXIV.

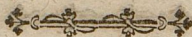
MDCCLXXIV. edita, asseruit. Me, sine hoc signo, salutare febrium malignarum exitus saepius obseruasse, pro certo affirmare possum.

§. XVIII.

In febribus catarrhalibus malignis diarrhoeam, aliquot diebus post earum initium accedentem, atque per totum morbi decursum persistentem, admodum salutarem fuisse, saepius animaduerti, etiam in eiusmodi casibus, ubi deliria cum comate alternantia, per unam alteram hebdomadam nocte dieque perseverabant, nec, exanthemata ideo recessisse, vidi, exceptis tamen petechiis, quae criticae non sunt, & quarum disparentia sub diarrhoeis innocua est. Rem ita se habere a Medicis peritissimis exercitatissimisque, tam veteribus quam recentioribus, obseruatum, atque vno ore affirmatum est. Febribus acutis epidemicis laborantes alui excretionibus sanatos esse, Hippocrates in epidem. asseruit. Multas epidemicas constitutiones alui fluore indicatas esse, apud Galenum epidem. sect. IV. §. XXI. legimus. Gerh. Columba de febre pestilente p. CCXXXI. omnes, inquit, quibus aluus copiose eiecit, licet cum signis cruditatis fuerit, tandem liberati sunt; procedente enim alui fluore, coctionis signa indies superueniebant, morbus clementior euadebat, & tandem, alui fluore perseverante, aegri integre iudicabantur.

§. XIX.

In febribus petechizantibus diarrhoeas alui obstructionibus meliores esse, Dn. G. E. Stahl in opusc. Alia tetra-
stimoniam.
phys.

phys. chem. med. MDCXCVIII. testatus est. Dn. Frid. Hoffmann l. c. tom. IV. sect. I. c. VIII. §. XVI. in catarrhalibus, inquit, malignis exanthematicis alui profluuium non nocet, sed potius remedio est, & malignos humores optime expurgat. Idem Autor l. c. cap. X. §. III. salutare, ait, indicium est, si aluus per aliquot dies fluit, & quidem tanto certius, si pulsus plenior, tardior & aequalis fit. Idem in opusc. phys. med. pr. I. p. CLV. asseruit, semper tutius ac melius fuisse aegris, quando aluus fluida & lubrica esset, vel leuis diarrhoea versus dies criticos accessisset, quam si sicca duraque permanisset: hoc modo petechias ac miliaris plurimas sanatas esse. In febre castrensi MDCCXXXV. grassante diarrhoeam, etiam diu duran- tem, perniciosam non fuisse, Dn. I. G. Hasenest in comm. liter. Norimb. MDCCXXXVI. p. CV. testatus est.

Obs. Viri cuiusdam febre miliari epidemica laborantis casus mihi innotuit, qui & excretionem periphericam atque diarrhoeam copiosam, sine ulla exanthematum retrocessione, gaudebat, & postea cum sanitate perfecte in gratiam rediit.

§. XX.

Metastases.

Lyssi ex sententia non succedente, metastases materiae impurae versus aures, aut articulos, contingunt, quae, caeteris bonis signis concurrentibus, non autem in casu contrario, rectaque curatione statim adhibita, bonam conualescentiae spem faciunt. Dn. C. G. Ludwig l. c. §. CXXVII. cotionis, ait, signis comparentibus, & aliqua morbi remissione observata, stupor & tor-

torpor moderatus cum furditate nonnunquam bonum exitum, lentumque materiae morbosae separationem atque expulsionem, indicant. Dn. I. G. Brendel I. c. In his febribus abscessus, inquit, aliquando succedunt, quas & arte imitari, atque diutule suppurationem ali, e re est.

Obf. A temerario imprudenteque discutientium contra eiusmodi metastases vsu nonnullos casus tragicos, citoque lethales, vidi.

§. XXI.

Impuritatibus crudioribus diarrhoeae continuantis ^{Morbi} beneficio ex corpore eductis, cutis mollis fit, & dia-^{solutio.} pnoe largiore morbus sensim prorsus soluitur. Excretio haec peripherica, materiae peccantis subtiliores reliquias ex corpore proscribens, & quouis intuitu admodum salutaris, nonnullas hebdomades, inprimis vespere & noctu perdurat, moderatoque regimine caute sustinenda, nec aëris immitis accessu suppressenda est; ne morbus cum certo periculo recurrat, vel tumor totius corporis oedematofus, cuius supra mentionem feci, aut metastases ad viscera nobiliora, horumque periculofae inflammationes, suboriantur.

CAP. II.

THERAPEVTICAM FEBRIVM CATARRHALIVM MALIGNARVM TRACTATIONEM PROPONENS.

§. XXII.

In admodum variabili aëris constitutione, atque Prophyl-
sub laxis.

sub coelo diu multumque frigido, febribus catarrhalibus malignis fauente, transpirationis custodia magnopere commendanda est. Tum temporis igitur aëris nociui iniuriis se exponere, longioraue itinera suscipere, minime conuenit; sed potius illa euitare, & frigus humidum uestimentis aptis a corpore arcere, admodum salutare est. Eadem haec in ipsa eiusmodi epidemia seruanda sunt, & bona atque acida diaeta utendum est. Vinum bonae notae subacidum hic inprimis commendabile est. Teste Dn. Frid. Hoffmann I. c. tom. IV. sect. I. c. X. §. I. moderatus vini aciduli v. c. Rhenani, vsus ad auertendos hos morbos maxime ualet; digestionem enim iuuat, sanguinis circuitum atque excretionem auget, & putredini resistit. Praeter ea periculose aegrotantium cubicula, quin & commercium cum personis, earum curam habentibus, euitandum est; nam hos morbos contagio nocere, nulli dubio subiacet. Confluxus hominum ad grauiter decumbentium lectulos neque illis, neque ipsis aegrotis, utilis, atque a Medicis, aliisque prudentioribus, praedicto periculo, cohibendus est. Quorum vitae genus, ut aegrotorum curam habeant, exigit, dicta diaeta acida utantur, non iusto diutius in aegrotorum cubiculis commorentur, atque, ut, ante ingressum suum, aër impurus noui accessu, atque suffimigiis acidis atque balsamicis, corrigatur, procurent. Lectulis, curae gerendae causa, vetulae tutius, quam subiecta iuniora, contagio suscipiendo proniora, adsident.

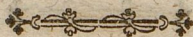
§. XXIII.

§. XXIII.

Regimen aegrotorum temperatissimum fit; ergo ^{Aegro-} non nisi leuiter contendi, atque in tepidario mai- ^{torum} ori, minime calido, & si plures aegrotent, quilibet ^{regimen.} in proprio, detinendi sunt. Regimen contra calidum pestiferum est, sub quo morbus quam celerrime in peius ruit. Dn. Frid. Hoffmann l. c. tom. IV. sect. I. c. X. sub nimio, inquit, aestu dissolutorius in sanguine motus magis intenditur, humores acres acuuntur, atque anxietates augentur. Dn. Thom. Sydenham opusc. med. sect. III. c. II. caloris, inquit, gradus naturalis fit, & qui hunc excedit, aut ab eo deficit, vtrinque periculosus est. Aër impurus crebriore puri admissione, suffimigiis conuenientibus, atque pauimenti humectatione corrigendus est. Situs corporis erectus, ob lipothymiae metum, dissuadendus, & lectorum cubiculorumque mutationes, imprimis vbi exanthemata adfuerint, interdiciendae sunt. Ob noeuos eiusmodi errores, quosdam subito e vita sublatos esse, memini. Erumpente diarrhoea, linteaminum conspurcatorum tempestiua ablatione, nouorumque subtractione, munditiei continua opera danda est. Dn. Fr. Hoffmann l. c. cap. XI. mutationes, inquit, linteaminum, indusiorum & stragulorum, nec non transitus ex vno lecto in alterum, omni modo fugienda sunt; ne lipothymia obrepat, & materia exanthematica retropellatur, atque, ad neruosas partes delata, conuulsiones, deliria ac spachelationes funestas suscitet.

D

§. XXIV.

§. XXIV.

Diaeta.

Tam graui morbo laborantibus multa alimenta obtrudere, stolidum atque nociuum est, & si vnquam, sane hic, effatum Hippocratis, quod, quo magis corpus impurum nutriatur, eo magis laedatur, locum habet. Alimenta lenia, morbi causae proximae opposita, atque analeptica dedisse, satis est. Pulpa pomorum acidorum, Borsdorffianorum, gelatina ribesiorum, iuscula ex cerasis acidis siccatis parata, decocta panis, hordei, auenae excorticatae, succo citri condita, huic scopo accommodata sunt. Brodium cerasorum acidorum febre putrida laborantes, in ipso delirio, auide, cum salutari effectu, bibisse, memini. Aqua fontana pura, acidis vegetabilibus vel mineralibus, vel syrups & rob. acidis, ad gratiam condita, pro potu ordinario vtiliter exhibetur. Decoctum hordei cum syrupo violarum & clyffo antimonii in febribus ardentibus, malignis & petechizantibus, profuisse, Dn. Coehausen in commerc. lit. Nor. MDCCXLIII. testatus est. Decoctum Corticis Peruuiani aquosum dilutum, salis communis acido conditum, eodem scopo a Dn. Will. Fordice in disquisitione causarum, symptomatum & curationis febrium putrido septicarum, Lipsiae MDCC-LXXIV. in Germanicum idioma translata, recte commendatum est. Idem a Dn. T. Thomlison in miscellaneis medicis, Londini MDCCLXIV. editis, laudatum est. Serum latis acidum, a Dn. Sydenhamo commendatum, in his morbis etiam perutile est.

§. XXV.

§. XXV.

Cum in eiusmodi morbis non cryses, sed lyses, ex Method. pestandae sint, & natura materiam peccantem sensum, & med. ge- quidem primo per seri effluvia, vomitum atque diarrhoeas, neralis. postea per diapnoen eliminat, eius motus attendendi, & suo quilibet tempore, sustinendi, ac caute iuuandi sunt. Pessime vero hic agunt, qui motus statim impetuose ciendos, atque calidis alexipharmacis exanthemata expellenda, atque sudores mouendos esse, falso autumant. A nociua hac methodo omnia cito exacerbata, & lethalem exitum maturatum fuisse, a me saepius obseruatum est. Dn. G. E. Stahl in theoria med. p. CCXXXVI. inquit: cum febres malignae & pestilentiales ipsae leues motus secretorios & excretorios prae se ferant; maxime aequalibus motibus horum generum materiae, ad sui eliminationem, tractandae sunt. In vulgari turbulenta praxi contra hoc genus offensio insignis committi solet, inprimis alexipharmacorum atque regiminis sudoriferi vsu incondito. Dn. Fr. Hoffmann l. c. XI. §. III. pessimus, inquit, practicorum mos est, statim in morbi principio volatilia, bezoardica & sudorifera, cum regimine calido atque infuso theaeformi, exhibere; sic enim motus ille putredinosus cum orgasmis inualefcit, maiorque virium prostratio oritur. Cum his Dn. I. G. Brendel consentit, in diss. de seriori euacuantium vsu in quibusdam acutis §. IV. sub ancipiti, inquiens, & maligna sudorum spe, quin hos inter profusissimos, atque inter densa exan-

themata, symptomata exacerbantur, omniaque in deterius & mortem ruunt.

§. XXVI.

Conti-
nuatio.

Curationis autem cardo eo redit, ut per totum morbi decursum materia putrido acris corrigatur, motus excretorii, suo quilibet tempore, iuventur, vires refocillentur, atque symptomatibus vrgentioribus tempestiue obuiam eatur. Qua ratione haec obtinenda sint, in sequentibus ordine enarratus sum, si antea, quid in his morbis de venaesectione statuendum sit, cum de ea Medici ambigant, proposuero.

§. XXVII.

An fan-
guis mit-
ticus?
fic dictis?
tendus?

In febre synocha, febribus inflammatoriis stricte dictis, aliisque morbis plethorae debitis, vel saltem cum illa coniunctis, sanguinem mittere, & utile & necessarium est. At cum in catarrhalibus malignis humores non tam quantitate, sed potius qualitate, seu cacochymia putrido-acri, peccent; morbus per se venaesectionem non indicat, atque hoc remedii genus causae morbi auferendae ineptum est. Sanguinis missionem, ab aliis praeceptam, in his morbis prorsus nihil auxilii tulisse, probe memini. In plethoricis autem, praeservationis ergo, ante morbi eruptionem, administrata, nihil damni tulisse, mihi visum est; licet morbus, pro indole ac more suo, satis defaeuerit. Dn. C. G. Ludwig in med. clin. §. CXXX, inquit: febrem hanc non a copia,

❦

copia, sed dyscrasia, humorum esse, pulsus debilis factis ostendit.

§. XXVIII.

Dn. Frid. Hoffmann l. c. tom. IV. sect. I. c. X. Testimonium, ait, in his morbis magis ad praeservationem, quam ad curationem, facit. Dn. C. G. Ludwig l. c. summa, inquit, virium vitae prostratio, & vis morbi ingens, indicationem vitalem quam maxime attendendam esse, declarant: venaesectio igitur prophylactica raro, & non, nisi vrgente plethora, in morbi principio tantum, concedenda est. Teste Dn. I. G. Brendel in diss. citata §. XII. in febribus inflammatoriis plus a sanguinis missione, in malignis exanthematicis plus a vomitoriis, & aluum ducentibus, expectandum est.

§. XXIX.

Cum a materia putrido-acri, vel septica, febris, Miasma & reliqua periculosa symptomata, pendeant; haec, antequam irreparabiles noxas dederit, quantocyus correctio. rigenda atque obtundenda est. Cum hoc autem, ob eius copiam, multiplicationem, atque per vniuersum corpus distributionem, simul ac semel fieri nequeat, sed potius eius reliquiae etiam vsque ad salutarem morbi exitum persistant; per totam curationem eadem haec indicatio ante oculos habenda est. Dn. Io. Bapt. Morgagnus de sed. & caussis morborum per anatomen indagatis l. V. ep. LXVIII. art. II. in febribus, inquit, epidemicis malignis febrem impugnare non tanti est,

D 3

quanti

quanti adiunctam illi malignam vim, &, quod difficultatem maxime auget, in singulis constitutionibus propemodum particularem. Teste Dn. Frid. Hoffmann l. c. §. IX. Non adeo scrupulosa symptomatum, sed potius affectus primarii, ratio habenda est. Decoctum corticis Peruuiani aquosum dilutum, decocta mucilaginoso, acidis mineralibus vel vegetabilibus condita, rob & syrupi acidi, nec non sic dicta bezoardica fixa, prudenter diuque adhibita, huic indicationi omnium optime satisfaciunt.

§. XXX.

Eius euacuatione.

In materiae peccantis euacuatione eidem viae, quam natura ingreditur, insistendum est. Haec vero colluuiem putrido acrem crassiorem primo per membranas pituitarias, & vomitum, dein per aluum, & subtiliorem denique per cutis spiracula, potissimum eliminat. Dn. Frid. Hoffmann l. c. c. X. §. IV. in his morbis, ait, crassior & mucosa pars per fauces & bronchia, bilioso-mucosa per aluum, atque subtilior per sudorem, excernuntur. Licet autem nondum ipsae hae excretiones, sed tantummodo motus ad illas tendentes, vel ipsae insufficienter adsint; v. c. grauedo, asthma, cardialgiae, alui tormina vel perturbatio, febris remissio & cutis relaxatio; attamen quaelibet suo tempore caute cienda, vel augenda atque sustinenda est; nisi sponte natura iam sufficienter accidant.

§. XXXII.

§. XXXI.

Seri ex naribus, pulmonibus & faucibus reiectio, Seri pro-
vt & salivae profluuium, adstringentibus vel discuffiuis.
tinentibus, ob statium periculofarum metum, minime
cohibenda, sed potius infufis mollientibus, commodo
aegri fitu, crebriore exfcreatione, narium emundtione,
mollientibus oris collutionibus &c. iuuanda funt.

§. XXXII.

In his morbis materiam putrido-acrem primas Per eme-
vias occupare, naufea, cardialgiae, vomendi conamina, tica.
ipfique vomitus, haud raro statim circa morbi initia
accidentes, fatis testantur. Emetico conueniente v. c.
radice ipecacuannae fola, vel cremori tartari iuncta,
circa morbi initium exhibita, infuso theaeformi, ad
vomitum facilitandum, fuperingefto, vis eius multum
infringitur, fymptomata mitiora funt, totaque curatio
negotio multo faciliiori modo non femper peragitur.
Dn. I. G. Brendel in diff. citata §. XIV. primarum,
inquit, viarum ex putri bile colluuiem vomitorio tem-
peftiuo excutiamus. Quin nota mihi funt exempla,
vbi aegrotis, aluo nondum mota, eiusmodi emeti-
cum a medico ferius vocato, etiam post quintum sex-
tumue diem, falutariter praefcriptum fuit, ita, vt, post
eius vfum, fymptomata multo mitiora facta, ipfaque
curatio felici exitu donata, fuerint. Dn. Thom. Sydenham
opufc. med. feft. I. c. IV. inquit: fi mihi fero arceffi-
to, fub febris initium aegrotorum faluti, emeticum
pro-

propinando, consulere haud licuerit; certo tamen conuenire existimauerim, vt quouis morbi tempore id fiat; modo vires eo vsque morbus non attriuerit, vt emetici vim amplius ferre nequeat.

Obf. Emetici vsu in eiusmodi morbis, vel aegrotantis vel medici culpa, neglecto, nec alio in tempore sponte natura vel arte mota, rem vt plurimum male cessisse, pro certo affirmare possum.

§. XXXIII.

Aluum
mouen-
tia.

In pathologica catarrhalium malignarum consideratione, earum lysin per continuatas alui deiectiones, sponte natura, potissimum fieri, ostensum est; quam medendi methodum Dn. G. E. Stahl in theoria medica p. CCII. atque ante illum Burserus, Poliater Annaebergensis, Gerh. Columba, Messänenfis, Moraeus, Bruxellensis, atque complures alii, naturae vestigia in curationibus suis prudenter legentes, etiam atque etiam commendarunt. Pessime igitur cum eiusmodi miseris agitur, vbi salutare eiusmodi diarrhoeae malis artibus cohibentur. Eiusmodi naturalibus vel artificialibus blandis euacuationibus aegrotorum vires destrui, minime timendum est, vtpote quae, colluue putrida acri sensim educa, potius insurgunt. Dn. I. G. Brendel in diff. cit. §, XIV. & XV. per omnem, inquit, morbi decursum subnascens primarum viarum ex putribile colluies, inter alia remedia coercendae putrilaginis vim habentia, matutinis horis iterum iterumque

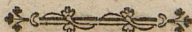

que deducamus. Nec est, vt metuas, ne vires labefiant, si aeger pluries quotidie deiciat, nec mala e recondentibus se exanthematibus animo praecipias; secus omnia euenient.

Obf. Naturae conamina in aluo cienda tempestiue iuuasse, semper praestantius est; non tamen desunt exempla, vbi etiam fero adhibita opem tulerint. Contra febres petechizantes epidemicas laxantia antiphlogistica, etiam post primam hebdomadem data, profuisse, in epitome obs. phys. medicarum Lond. MCCLIV. edito, p. CLII. relatum est. Alui solutionis aequae, quam emeticorum, neglectum, nocuum fuisse, saepe numero deprehendi. Amatus Lusitanus cent. III, p. CCXXXIV. hac, inquit, aestate pueri plus minus CL. febribus epidemicis exanthematicis affecti ad manus nostras peruenerunt, e quibus omnes euacuatim euaserunt. Ex aliis vero, quibus, parentum culpa, euacuatio facta non fuit, tres obierunt, quatuor vero in vlcera maligna inciderunt.

§. XXXIV.

Non autem valentiora aluum mouentia, sed antiphlogistica, saepius atque in refecta dosi exhibita, in mouentibus morbis profunt. Dn. Frid. Hoffmann l. c. §. 7. inquit: cum alui fluxu morbus saepe solui soleat, si natura ad eum inclinaret, nec tamen rite succedat, laxante antiphlogistico iuuanda est. Decoctum ex foliis Sennae, cremore tartari atque pulpa cassiae vel tamarindorum, diuisis vicibus, cochleatim eo vsque dare soleo, vsque dum aeruginosae atque putridum olentes feces aluinae cessent, atque naturalis constitutio illis redeat. Alii extractum panchymagogum Crol-

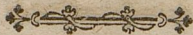
lii in mixtura simplici solutum, vel pulpam tamarindorum in sero lactis decoctum, aut elixirium purgans acidum recte exhibeant.

§. XXXV.

Clysteres non solum aluum adstrictam, hic nociuam, referare, sed etiam laxantium effectus egregie augere possunt. Dn. Io. Zach. Platner in methodo medendi singulis morbis applicata §. CXXXVIII. si aluus, inquit, adstricta est, quae febrem longe peiorem reddit, illam clysteribus mollientibus soluere, oportet. Asserente Dn. Frid. Hoffmanno opusc. phys. med. I. I. p. CLVII. clysteres & conuenientia laxantia praestantissimam, & quasi diuinam, opem tulerunt.

§. XXXVI.

Diapnoe. Morbos hos neque circa sua initia, neque sub suo decursu, sudores criticos, sed, sub febris declinatione, atque manifesta symptomatum remissione, diapnoën, satis diu perdurantem, exerere, in pathologica eorum pertractatione traditum est: ergo sub febris atque symptomatum vehementia sudores minime, & tanto minus pharmacis calidis, mouendi sunt, nisi imprudentissime, atque cum summo periculo, oleum camino addere velis. Declinationis tempora potius expectanda sunt, & tunc excretioni periphericae spontanei naturae motus satisfacient. Vbi tum temporis adiumento opus fuerit; infusa theaeformia tepida, & mixtura simplex liquori minerali anodyno iuncta, atque

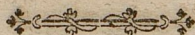

que in refracta dosi data, sufficient, sub diapnoë aucta alius iusto ficior atque obstructa esse solet, cui tamen clysterum mollientium vsu facile mederi possumus. Dn. Io. Zach. Platner in arte medendi singulis morbis applicata §. CXXXVII. sudor, inquit, non vi mouendus, sed, suo tempore, nonnisi lenioribus iuuandus est. Obseruante Dn. I. G. Brendel in diff. §. XIV. suo tempore, & sub manifesta febris declinatione, atque symptomatum remissione, natura melioris notæ sudores, vix profusos, sed, cum modico cutis madore, vix halituosos, addet. Moderata haec excretio peripherica, etiam post morbum superatum, bono regimine custodienda est, nec, ante plenariam virium recuperationem, aëris iniuriis corpus exponendum est.

Obf. In quibusdam epidemicis miliaribus, atque in subiectis ad sudores pronis, iam sub ipso morbi decursu sudores satis largos sponte natura, & cum aegrotantis euphoria ortos, & neque exanthemata neque diarrhoeam tollentes, vidi. Hinc arte neque minuendi, neque augendi sunt; sed illud negotium, sub moderato analepticorum atque antisepticorum vsu, naturæ relinquitur; hic enim motus augere, aequè stolidum atque nociuum esset, ac si equo per se currenti calcar addere velles.

§. XXXVII.

Si primariam morbi causam prudenter ac per-
petim aggredimur, materiam septicam corrigendo, ac si-
ne tumultu ex corpore sensim proscribendo; tunc, tractatio-
causa sensim correctâ, imminuta atque denique subla-
ta,

tas, etiam febris & reliqua symptomata sensim infringuntur ad debellantur. Cum vero quaedam symptomata satis molesta sint, & sibi relicta, damnum interea dare possent; eorum peculiarem rationem habere, conuenit.

§. XXXVIII.

Analeptica.

Temperatissimo regimine, atque analepticorum non calidorum, tam ex fonte diaetetico, quam pharmaceutico, desumptorum, recto vsu vires sustinentur atque refocillantur: Copiosus brodii cerasorum acidorum, decoctorum gelatinosorum acido conditorum, decocti corticis peruuiiani acido conditi & panis, ad mentem Sydenhamii, cum vino generoso acidulo aliquatenus remixti, iulapiorum ex aquis fragratibus v. c. cinnamomi cydoniata, florum naphae, Tiliae &c. syrupis & rob. acidis e. g. citri, mororum, rubi idaei &c. & liquore minerali anodyno Hoffmanni rite praeparato concinnatorum, emulsionum tenuium nitro conditorum, aliorumque consimilium, vsus in hunc censum veniunt.

Schol. Analeptica acida atque emulsionones temperantes non promiscue, sed diuisis temporibus, exhibenda sunt; ne harum praecipitatio oriatur: Igitur vel analepticis acidis solis pugnandum, vel haec interdium, atque emulsionones temperantes noctu exhibenda sunt.

§. XXXIX.

Cephal-

Cephalalgiam, in deliria acuta facile transeuntem, regimen conueniens, situs capitis elatior, atque internus anti-

antisepticorum, diluentium atque temperantium vsus lalgiae mitigant. Praeterea tamen epithemata ex mica panistractatio domestici, sale communi, & baccis iuniperi confusis, aceto vini respersis, facta, capiti applicare, haud inutilia sunt.

§. XL.

Cum deliria ab encephali irritatione atque inflam-
 matione, & coma somnolentum ab eius pressione, sint, rum &
 praeter internum antisepticorum, aperitiuorum atque comatis.
 temperantium vsum, materia putrido acris remediis
 cutim exulcerantibus ad exteriora euocanda, & sic a
 partibus nobilioribus auerruncanda est. Dn. Io. Zach.
 Platner l. c. §. CXL. ea nonnisi in comate locum ha-
 bere autumat: Sed, cum materia mobilis sit, ideo-
 que irritantibus externis obtemperet; me a sic dicto-
 rum vesicatoriorum vsu egregios hic effectus, caeteris
 paribus, videre, probe memini; inprimis si eiusmodi
 vlcera & diutius, & re exigente, etiam post morbum
 aliquamdiu alita fuerunt. Dn. I. G. Brendel l. c. col-
 luuiem, inquit, putridam per vlcera artificialia ex
 vesicatoriis, perpetim atque diutule, etiam post mor-
 bum, alenda, exterminemus.

§. XLI.

Tempestiua materiae putrido-acris correctione at-
 que subductione inflammationes septicae facilius arce-
 matione-
 ri, quam iam praesentes; & cito in gangraenam & num se-
 phacelum ruentes, tolli possunt. Quid caeterum con-
 ptica-
 tinua-
 rum.

tinuata dictarum indicationum procuratione sperari possit, nec ne? ipse usus ostendet. In angina septica, praeter gargarismata ex decocto herbarum traumaticarum, melle rosarum atque spiritu salis conficienda, atque linimenta ex dicto melle ac spiritu, diligenter in usum vocanda, cataplasmata mollientia, ad euocandam materiam, collo extrinsecus circumdari possunt. Emplastrum vesicatorium, nuchae impositum, pluribus opem tulisse, in actis Acad. regiae Suecicae vol. XVI. p. CXXXIV. relatum est.

§. XLII.

Aphtharum.

Diligente oris collutione, & linguae absterfione, ne materia putrido-acris ibi haerens linguam & fauces exulceret, praecauendum est. Ipsae aphthae iam praesentes melle Rosarum cum oleo myrrhae per deliquium recenti remixto, vel borace pulverata cum syrupo mororum subacta, illini ac detergeri possunt. vid. Dn. Vrban. Bruun Aaskow in diario medico naturali, Hafniae MDCCLXXIV. edito.

§. XLIII.

Febris moderamen.

Ad feruorem febrilem nimium contemperandam remedia antiseptica, acrimoniam obtundentia, acida atque temperantia faciunt. An in aestu temperando, prae nitro vulgari depurato, nitrum semiuolatile praerogatiuam habeat, experientia destitutus, in medio relinquere, cogor. vid. Dn. Io. Frid. Faselii progr. de nitro semiuolatili egregio aduersus febres malignas atque

que exanthematicas remedio. Ienae MDCCLXII edito. Vbi autem vires nimium prostratae sunt, & motus febrilis, sine bonis signis, valde & iusto citius remittit; alexipharmacis v. c. camphora, oleo bezoardico Wedellii, vel liquore C. C. fuccinato, vel spiritu bezoardico Buffii, cum liquore minerali anodyno remixtis, caute & refractis dosibus datis, iterum excitari possunt. Dn. C. G. Ludwig in praxi clinica §. CXXXI. si pulsus, inquit, non solum a celeritate remittit, sed & iusto debiliior fit, & vires vitae ac febris excitandae sunt; alexipharmaca v. c. camphora in parua & sensim augenda dosi dari possunt. Caute tamen in his propinandis medicus versetur; ne humores nimio eorum usu exagitando, easdem ad resolutionem destructoriam magis disponat.

§. XLIV.

Cum petechiae ad exanthemata critica non per-Exanthemateant, eorum retrogressus, sub diarrhoea, minime extimef-
timefendus, nec illis iterum expellendis nocua opetum re-
ra danda est. Nec exanthematum erysipelatodum posttrogref-
nonnullos dies pallor atque disparentia, caeteris
paribus, extimefenda sunt. Sed purpurae & ma-
xime variolarum alia ratio est, quae collabentes, re-
trocedentes, nec rite suppurantes, maxima mala mi-
nantur. His malis pessimam ipsius morbi indolem,
frigus, atque ingrata animi pathemata, inprimis ter-
rorem ansam praebuisse, memini. Ad has reuocandas,
corticis

corticis Peruvianii, infusorum theaeformium, atque prudentem alexipharmacorum §. praecedente enumeratorum, cum recto regimine, vsum perutilem deprehendi. Dn. Frid. Hoffmann l. c. §. IX. si purpura, inquit, retrocedens anxietatem facit, liquor bezoardicus Buffii vel liquor C. C. succinatus, cum liquore meo anodyno remixtus, operae pretium faciunt.

§. XLV.

Cautelae
post
mor-
bum.

Diapnoën, etiam post morbum, nonnullas hebdomades continuandam, ob mala confectaria, caeteroquin ineuitabilia, custodiendam esse, supra iam monui. Diaeta insuper parca atque eupepta sit; toto enim corpore ex graui morbo debili, etiam ventriculus atonia laborat, & liquor gastricus pristina nobilitate nondum donatus est. Hos morbos lienteriam temporariam excipere, saepius a me obseruatum est, quae vero, accedente recta diaeta, breui cessat. Cum praeterea & mentis & corporis vires non nisi tarde reficiantur, a negotiosis mentis actionibus, corporis exercitiis, atque veneris vsu, tam diu prudenter abstinendum est; vsque dum, & mentis & corporis vires sufficienter recuperatae, consuetae vices iterum suscipi posse, nos commoneant.

71CA

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE
FEBRE CATARRHALI
EPIDEMICA MALIGNA,

QVAM,
SVMMI NVMINIS AVSPICIO,
ET
GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS
CONSENSV

PRAE
DN. IOAN. V
MED. ET PHIL. DOCTORIS
GRAVIA CONSILIIIS REVER
PRIMAR. PHYSICI
NULLARVM ACAD

GRADV

PRIVILEGIIS IN S
RITE O
PVBLICO ERVD
D. A SV
AVTOR ET
GEORGIUS PHIL
ODAGSENA

G I
apud IOANNEM IACO

